

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ EGYESÜLET

HAVI KÖZLÖNYE.

SZERKESZTI:

SZÉCHY KÁROLYNÉ LORENZ JOSÉPHINE,
AZ EGYESÜLET ELNÖKE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

~~~~~ II. ÉVFOLYAM. ~~~~~

1897.

KOLOZSVÁRTT.

NYOMATOTT GOMBOS FERENCZNÉL.

1897.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AZ „ÁLLATOK VÉDELME”

II. évfolyamának

TARTALOM-JEGYZÉKE.

I. füzet.

	Ola.
A rabállatok. Széchy Károlyné, Lorenz Jósephine. — — — —	1.
II. Ifjúsági pályázat (eredménye). — — — —	5.
A fecskéhez. Tompa Mihály. — — — —	6.
III. ifjúsági pályázat (hirdetése). — — — —	6.
A XII. nemzetközi Állatvédő Congresszus. — — — —	7.
A fűrj. Irta Turgenjeff I. Ford. Bordásné Lorenz Marie. — — —	9.
A becsvagyó Caro. — — — —	11.
A róka meg a farkas. Irta Mókabácsi. (Dr. Halász J. egyet. tanár).	11.
A t. olvasó-közönséghez. De Gerandó Antonina. — — — —	12.
Mezőgazdasági statisztika (czimü mű ajánlása). — — — —	13.
Hírek. — — — —	14.
Hasznos tudnivalók. — — — —	15.
A tollidisz dívatja ellen. — — — —	16.
Felhívás előfizetésre. — — — —	16.

II. füzet.

Két régi magyar állatvédőről. Székely Dénes. — — — —	17.
A nyul és békák. Turbucz Ferencz. — — — —	20.
Órzi és a betyár. David Lajos. — — — —	21.
Klasszikus Arany Biblia (ajánlása). — — — —	23.
A londoni zoológikus kert. — — — —	23.
Végzetes vadászati esetek. — — — —	23.
Adomány. — — — —	24.
Felhívás és kérelem. — — — —	24.
A madarak családi életéről. Péter Béla. — — — —	25.
Hasznos tudnivalók. — — — —	31.
Hírek. — — — —	32.

III. füzet.

A méhek lázadása. Szász Domokos. — — — —	33.
Anyám tyúkja. — — — —	37.
Az Állatvédelem a kelet népeinél. — — — —	37.

Állatvédelem. Rosenberger Fanny.	38.
Adomány.	40.
Felhívás és kérelem. Széchyné Lorenz Josephine.	40.
A hangyák szorgalmáról.	40.
Oroszlán, róka, kutya. Bársony István.	45.
Elefántok okossága.	45.
Emberi kifejezés állatokban.	45.
Hírek.	46.
Hasznos tudnivalók.	47.
Becsüld meg a kutyát.	48.
Eredeti reklám.	48.
Az Á. V. E. madáretető asztalkái.	48.

IV. füzet.

Pár hasznos állatunkról. Gróf Lázár Kálmán.	49.
Adomány.	51.
Az Á. V. E. új tagjai.	51.
A londoni Á. V. E. jelmondata.	51.
Ima. Vass Tamás.	52.
Szily Kálmán az ősmagyarok állatairól.	53.
Szerencsétlenségek a vadászatban.	54.
Jutalmak a rendőröknek az Á. V. E. részéről.	55.
Főuri hölgy állatvédelmi gondolatai.	56.
Temető kutyák számára.	56.
A bolha az irodalomban.	56.
Az én macskáim. Francois Coppée. Ford. Széchyné Lorenz Josephine	57.
Bámulatos kutya értelmiség	59.
Kutya a posta szolgálatában.	60.
Egy pillangó „dresszurája”.	60.
A vakondok életmódja.	61.
A III. ifj. pályázat határideje.	61.
Négylábú operette.	61.
Népszámlálás az állatvilágban.	61.
Hírek.	62.
Hasznos tudnivalók.	63.
Ujévi üdvözlés. Dr. Dengi János	64.

V. füzet.

A legmértékletesebb és legszelidebb állatról. De Gerandó Antonina	65.
A tudós macskája. Arany János.	67.
III. ifj. pályázatunk eredménye.	68.
Állat-hűség. Péterfi Tibor.	68.
Pusztuló állatok.	69.
A legnemesebb állat érdekeiben. B. Büttner Lina.	71.
„Kitüntetett” kutya.	72.
Verseckék az állatokról. Thewrewk Árpád.	72.
A mi vendégeink. Schwarczel Adél.	73.

Megéhezett őz.	74.
A varju és a vizeskorsó.	75.
Haydn dalának hőse.	75.
Kolozsvár sz. k. törvényhatóságának szabályrendelete az állatok védelméről.	76.
Hasznos tudnivalók.	79.
Hírek.	80.

VI. füzet.

Mit tanít Felméri az állatvédelemről. Dr. Rencz János.	81.
Adomány.	83.
IV. ifj. pályázatunk (hirdetése).	83.
A waasi állatvédő egyesület.	83.
Szent Ferencz prédikációja. Longfellow után Szász Béla.	84.
A madarak jöltevéje. Szász Edith.	85.
Az állatok téli álma.	86.
Kutyák mint a szultán életének őrei.	87.
Az ifjuság és az állatvédelem. Proché G.	88.
Galambok betegek és orvosok szolgálatában.	88.
A Jelki átöröklés a kutyáknál. Hamvas József.	89.
Lovak értelmessége.	90.
Kitanított zebra.	90.
Idomított kigyó.	90.
A lovakkal való bánásmód.	91.
Véres párbaj krokodíllusok közt.	93.
Hírek.	94.
Hasznos tudnivalók.	95.

VII. füzet.

Postagalambok. Lady Lawrence.	97.
Három madár. Petőfi Sándor.	100.
A hú madár. Weisz Elza.	101.
Miss Alice M. Chaplin.	102.
A madárpusztításokról. Székely Dénes.	102.
A ki az állattal kegyetlen, nem lehet emberséges ember. Pónori Thewrewk Emil.	104.
A bibicz és tojásának becse.	104.
A majmok értelmességéről. Széchyné Lorenz Josephine.	105.
Az én kis galambom. Stern Szerena.	107.
A halak emlékező tehetsége.	108.
A lovak szemellenzőjéről. Monostori Károly.	108.
Kis versecskék az állatok védelmére. Thewrewk Árpád.	110.
Hasznos tudnivalók.	111.
Hírek.	112.

VIII.

A környezet hatása az állatokra. Hamvas József	113.
Nagyuri macskák.	114.
Fecskéimhez. Szász Gerő.	115.
A szülők, tanítók és tanárok figyelmébe.	115.
Az okos szó. J. Büttner Julia.	116.
A madarak és fészkeikv. édelmére.	120.
A madarakra vonatkozó lőkapitányi hirdetés.	120.
A kutyáról. Széchyné Lorenz Joséphine.	121.
Közgyűlésünk.	124.
Elnöki megnyitó.	125.
Titkári jelentés.	126.
Pénztári jelentés	127.
A kolozsvári Á. V. E. 1897—9. tisztikarának és választmányának névsora.	127.
Alapító tagok.	128.
Pártoló tagok	128.

IX. füzet.

Állatvédelem és sajtó. Fülel Szántó László.	129.
Gyermek Állat-Védő-Egyesület.	132.
Lady Granby rovar-védő egyesülete.	132.
Múlt számunkból 2 kimaradt adat.	132.
Anyamadár. Vass Tamás.	133.
A madárfészek. Szigeti János.	134.
A hangyákról. Barbeli Viktor.	137.
A hálás szarvasgim.	139.
Bosszuálló vipera-anya.	139.
Hűséges bagolyférj.	139.
A jószívű kaszás.	140.
A madarak.	140.
Írgalmat a lánczos kutyáknak.	140.
A kalitkákba zárt madarak.	140.
Pápaszemes lovak.	141.
Egy kutya temetése.	141.
Az „Áll. Véd.” egyik olvasójának varjuja.	141.
Tevék Amerikában.	142.
A hol nincsenek házi állatok.	142.
Hasznos tudnivalók.	143.
Hírek.	144.

X. füzet.

Egy óra az erdőben Herman Otto.	145.
Adomány.	147.
A hangyákhoz. Tompa Mihály.	148.
Az árvíz és egy vakondok-pár. Lodovico.	149.
Az állatok szerepe az emberiség történetében Kántor László.	150.
IV. ifj. pályázatunk eredménye.	152.

Az én pókom. Bartha Miklós.	— — — — —	153.
Egy kanári madár látogatásai.	— — — — —	157.
Hasznos tudnivalók.	— — — — —	158.
Hírek.	— — — — —	159.

Bibliai mondatok: 5, 20, 36, 52, 66, 86, 99, 115, 133, 14, 8 old.

Aforizmák az állatvédelemről: 5, 8, 24, 36, 37, 52, 75, 86, 99, 133, 148 old.

A tagdíjak befizetése: 96 és 168 old.

Szerkesztői üzenetek: 96 és 112 old.

BCU Cluj / Central University Library Cluj.

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET

Szerkesztőség:

SZECHY-VILLA
I. EMELET

a hová a kéiratok, tudakozódások, előfizetések küldendők.

HAVIKÖZLÖNYE.

Szerkeszti:

SZECHY KÁROLYNÉ LORENZ JOSEPHINE,
az Egyesület elnöke.

Tagoknak

tagsági díj fejében jár.

Előfizetési ár:

Egész évre 1 frt — kr.
Fél " — " 50 kr.
Számunként . 10 kr.

Második évfolyam.

Kolozsvár, 1896. október 1.

1. szám

A RABÁLLATOK.

Megszoktuk a mondást, hogy az ember legfőbb java: a *szabadság*. Nem lehetne-e ezt az állatra nézve is állítani, sőt azt, hogy az állatra nézve a szabadság nem csak a legfőbb jó, de a lét legfelsőbb föltétele? Élni annyit tesz, mint szabadnak lenni; a szabadság az élet; a fogság a halál, a folytatott, a folytonos halál. Bátran lehet mondani, hogy a hatalmas raboroszlánytól kezdve egész le a piczi kalitkába zárt kis egérig, minden, minden rabállat már nem él; csak létezik még egy ideig, tengődik; teste lélekezik, de lelke meg van öltve. Ily szerencsétlen állatok számtalan milliói tönkre mennek az emberek kegyetlensége, nembánomsága, sőt önző szeretete folytán is — mert ezen a világon a szeretet szinte épp anynyi áldozatot szed, mint a gyűlölet. Ha tehát még az ember szeretete is szerencsétlenné teheti az állatot, megfosztva őt szabadságától és társaitól, a könyörületességhez kell fordulnunk, a melyben ugy a kegyetlenségnek, mint a közönynek és szeretetnek is össze kell olvadnia.

Beszéljünk mindenek előtt a madarakról, a melyek a rabállatok legnagyobb tömegét adják. A struggle for life talán egy állatfajnál sem keservesebb, mint ezeknél. Darwin állítja, és ő bizonyára a legelvitázhatatlanabb tekintély, hogy 20 éneklő madár-család közül alig háromnak sikerül, fiókáit felnevelni. Xavier Raspail szerint 67 madár-családból 41 vész el. René Martin megfigyelte, hogy 100 madár-család közt alig 30 tudta felnevelni fiait, melyek, részint az idő viszontagságainak: esőnek, zivatarnak, részint pedig a gyermekek kegyetlenségeinek, melyekkel a fiókákat elrabolják vagy a fészkeket elpusztítják, estek áldozatul.

És végre, mindeme küzdelmek és tizedelések után jön az ember, a meglett, az érző ember, és vesz magának a maradványból annyit, a mennyi neki tetszik, hogy pénzért eladja, vagy hogy maga zárja egy szűk kalitkába a szerencsétlen állatokat.

S e kalitka, e negyed vagy legfeljebb fél méternyi átméretű helyecske, pótolja aztán a szerencsétlen állatnak a lég és világosság végtelen terét, hegyeket és völgyeket, fákat, erdőt, röpteit a tiszta étherben, társait, életének célját, szóval: az egész életet! Társaitól és a szabadságtól megfosztva, a szegény madár csak tavaszkor és őszkor ébred újra életre: tavaszkor a költés idejében, midőn szűk fogságában el kezd nyugtalanul fel és le tipegni, azzal a szándékkal, abban az ösztönben, hogy *fészket rakjon*; milyen kín, milyen fájdalom szegény kicsi szívére nézve, hogy nem talál sem társra, sem a fészekrakáshoz szükséges anyagra! Kis kaliczkájából hallja és látja *szabad* társait künn a világosság oceánjában csicseregni, játszani, rögni, édelegni; közelednek is itt-ott elevenen eltemetett társuk sírjához, mintha kiszabadítani vagy legalább vigasztalni akarnák, de a megközelítés lehetetlen: mert az ember kegyetlen keze rácsot — számukra vasrácsot — tett közé és forró, jogos vágyai közé. S a szegény madárka keresztre feszítése ismétlődik ősszel, a vándorlási ösztön évadjában. Mily szépen írta le a mi nagy Arany Jánosunk egy ilyen bezárt, megcsönkített madár vágyait a „Rab golyá“-ban is!

A szegény elszigetelt rabállatok lassacskán fejlődnek, s ha évek után visszaadnók a szabadságnak, már nem volnának képesek azt felhasználni; úgy mint amaz agg fogoly, a kiről pár hónappal ezelőtt az ujságok írtak: a Philippinei-szigeten töltött 25 esztendei fogság után, kiszabadulva, a szegény aggastyán képtelen volt mindennapi kenyerét megkeresni, szabadságát, életét megértékesíteni és végre vissza kéredzett ama börtönbe, melyből előbb 3 ízben megszökött volt; — vagy úgy mint a szibériai fogságban levő száműzöttek, a kiket sok évi kín után az ólombányák mélységeiben, a csár kegyelme folytán egyszer egy évben a szabad levegőre és napfényre engedtek fel, de fölérve a mélységből, a friss levegő hatása alatt nyomban halálos ájulásba estek; nyomorult testöknek, haldokló tüdejüknek már nem volt meg erejük az élet feltételeit elviselni. — Így vannak a soká fogságban elzárt madaraink: kiszabadulva, csakhamar visszakerülnek a kaliczkába, fáradtan, elszomorodva, haldokolva; mert már nem képesek repülni. A természet megadta nekik az erőt, hogy óránként több ezer métert átszeldeljenek, hogy keresztül repüljenek a világ egyik végétől a másikig; de az ember arrakárhoztatta őket, hogy egész életökön át csak egy negyed, legfeljebb félméter átméretű börtönben tipegjenek.

A Thantalos regéjét az ő kínjaival úgy tekintjük, mint a görög istenek kegyetlenségének zord, sőt tulzott feltüntetését. És mégis, mi magunk ily kínoknak teszünk ki oly végtelen sok védtelen állatot!

Az Oroszországban megjelenő „Revue de l' Art vétérinaire“ is megállapítja, hogy például a kanári madár hazájában 50 sőt 60 esztendőssé lesz, míg kaliczkába csukva, alig 12—15 éves kort érhet el; tehát élete $\frac{3}{4}$ részétől meg van fosztva. És ha a fogságban, tört szívvel már nem énekelnek, hangjukat veszítik a szegénykék, akkor vegyeszeti orvossággal jönnek börtönőreik! — Mert sok ember

szive és esze szűk ahhoz, hogy átérezze, hogy elhigye, miszerint a madarak hangvesztése nem fizikai, hanem pszichikai okokon alapszik. Pedig számtalanszor bebizonyították már, mennyire hat a honvágy, a szabadság — és társaik után való esengés az állatokra. Az érettsége után befogott fülemile annyira busul, hogy nem fogad el semmi ételt és nagyon hamar elpusztul; ugymint a varju, a mely szinte visszautasítja az eledelt és a fogság 3. napját tul nem éri. A tuzok is rohamosan elpusztul bú és félelem következtében. Breunier írja, hogy még a szamar is, mely iránt én, zárjel közt legyen megjegyezve, mindig a legnagyobb rokonszenvvel viseltem, még a szamar is, messze hazájától és övétől, oly szerencsétlennek érzi magát, mikép egyike e nemes állatoknak, melyet Gibraltarból szállítottak el a tengeren, szülőföldjét és istállóját 50 mérföldnyi távolságra gyalog, szárazon meg tudott találni! Boldogok azok, a melyeknek sikerül megszökniök és a sweet home-ot újra megnyerniök; de azok a szegény állatok, a melyek túlélék azt a gyötrelmet, hogy foglyokká lettek, társaiktól elszakadtak és hosszú évek során át haldokolnak? Nem lehet semmit se tenni az emberi erőszak és jog eme kegyetlen visszaélése ellen? Az embernek kétségtelen meg van az a joga, hogy ruházkodása és tápláléka céljából az állatot megölje, de nincs meg sehogy sem az a joga, hogy az állatokat kínozza és gyötörje, kedvtelésből, mulattatására. Azonban nem csak a részvéte, hanem a közgazdasági érdeket is fel kell hívni. Egyik fővárosi napilapunk f. é. május havában közgazdasági szempontból is érdekes adatokat közölt, megemlítve, hogy a földművelésügyi minister egy már évek óta huzódó és a mező- és erdőgazdaságunkra nézve nagy fontosságú ügyet hozott a megoldás stádiumba: a mező- és erdőgazdaságra hasznos madaraknak nemzetközi védelmét célzó tárgyalásokat. Hogy a madarak csak a kártékony rovarok pusztítása által mily hasznot hajthatnak gazdáinknak, elég lesz a Vicomte de la Sicotière re hivatkozni, a ki kimutatta, hogy Franciaországban több milliárdnyi évi terméséből, a kártékony rovarok 600 milliónyi értékű termést semmisítenek meg. Ugyanazon számítás alkalmazásával Magyarország évi vesztesége 80—100 milliónyi értéket tenne ki.

A kolozsvári Á. V. E. egy buzgó tagjának állítása szerint emez alig 35,000 lakossággal bíró városunkban: 10,000 éneklő madár van kalitkába zárva és hogy ennek következtében, t. i. a hernyókat pusztító **szabad** madarak hiányában, alig 5—6 esztendőben egyszer van dúsabb gyümölcstermés.

Végre, nem csupán a rabmadarokról, hanem az *összes* rabállatokról kívánok szólni. Minő kinszenvedés az állatokra nézve, ha hazájukból elragadva, zord éghajlat alá hozva, korai halálban szenvednek el. A majom is, a papagály is, s minden forró éghajlat alatt született állat, hamar áldozatul esik az európai időjárásnak; legtöbbjük tüdővészben mulik ki, mely betegséget környezetükre, az emberekre is kiterjesztik. Hány ember nem is sejt, honnan keletkezett családjában az első tuberculozis és nem jut eszébe, hogy benne a szerencsétlen rabállat egy örökségét lássa.

Brehm, a ki annyira szerette az állatokat és életfeltételeiket, ki csimpánzaival úgy bánt, mint társaival, Brehm sem volt képes életüket fentartani, hanem egyiket a másik után elvesztette, igazi fájdalomra.

És aztán a sok más rabállat, a mit a családokban tartogatnak; meg a tánczoló medvék, a számító kutyák, vásárokon bemutatott beszélő madarak, de még a czirkusbeli «bêtes savantes»-ok, melyeket természetükkel egyenesen ellenkező dolgokra tanítanak és tutti quanti, a melyek életükkel fizetik meg, hogy mulattatásunkra szolgálnak. Végre a legszerencsétlenebbek, a számalomra legméltóbbak: a *lánczos kutyák*. Odalánczolva, hogy gazdáik életét és vagyonát őrizzék, a szegény állat nem részesül egyébben, mint általános elhanyagoltatásban és mostoha, durva bánásmódban. A téli vad hidegnek ép úgy kitéve, mint a nyári nap perzselő forróságának, senki sem törődik vele, ha csak azért nem, hogy kínozza. Eltörölhetlen emiénkünkbe vésődik Longfellow ama szép költeménye, a mely egy lánczos kutya tragikus halálát írja le; a tűzvész alatt, mely egy házat elpusztít, mindenki megfélekedzik a lánczához kovácsolt kutyáról, mely tanuja és végre áldozata a szörnyű látványnak. A másokért való feláldozásban és nélkülözésekben töltött élet után, ilyen halál jutalmul!

Egy régi nép, már nem tudom melyik, a *háládatlanságot* halállal büntette meg. Vajjon a modern ember számára nem léteznének-e erkölcsi, ha már nem is államjogi kötelességek az állatok iránt való hála nézve is?

Vessük el a lánczot! A kutya úgy is természete szerint őrző és hű azokkal szemben, a kik jól bánnak vele, t. i. a ki érdemeiért és erényeiért kenyeret és jó szót adnak neki.

A biblia azt mondja, hogy az ember legyen ur az állatok fölött. Legyen is használja őket, de szorosán a természet szabta törvények értelmében, melyek oly világosan szólnak az emberekhez. Ha mindegyikünk azt tenné fel magában, hogy a körülöttünk forgó társai: emberek és állatok életét megkönnyítse, nem lenne többé szükség sem állat-, sem embervédő egyesületekre. Minden állatnak van saját hivatása, saját célja, tevékenysége és létjoga a végtelen természet háztartásában, sőt az emberiség polgárosultságának történetében is. Vegyük igénybe, használjuk fel szolgálataikat, segítségüket, de soha úgy, hogy ama határokon kívül erőszakoljuk, a melyeken belül a természet helyezte őket.

Berthelot, a nagyszellemű francia volt külügy- és közoktatási miniszter, 2—3 évvel ezelőtt a *Revue des deux Mondes*-ban megjelent, a hangyákról szóló gyönyörű tanulmányában, ezen állatocskákat köztársaságukkal, sürgés-forgásukkal, tevékenységük-, küzdelmeik- és veszteségeikkel: a régi rómaiakkal hasonlította össze. Ha az egész világ olyan emelkedett szempontból itélné meg az állatot és cselekedeteit, mint Berthelot az ő magas és nemes lelkével: az összes csúszó, mászó, járó, uszó, röplő teremtések jogai tiszteletben részesülnének az egész világon.

Ne vonjuk el a szegény állatokat a tenger mélyéből, a hegyek magaslatairól, a napsugaras légkörből, társaiktól, hogy ma-

gányosan bezárjuk, megcsonkítsuk, hanem hagyjuk meg annak a rendeltetésüknek, a melyet Isten adott nekik és hajoljunk le a teremtő bölcsessége előtt. A szivtelen ember valóban mélyebben áll, mint az általa gyötrött szegény állat.

Ime, ezeknek a panaszoknak kívántam kifejezést adni. Én a rabállatok szomorú kérdését csak felvethetem; az Önök jóakarataira, gazdag tapasztalataira bízom, hogy majd találnak módot eme kegyetlen visszaélések megszüntetésére, melyek sok millió védtelen állat életét és lelkét teszik tönkre.

Kezdjük mi állatvédő egyesületek azzal, hogy tagjainkat felkérjük arra, mikép se pénzért ne vegyenek, se ajándékba ne fogadjanak el rabmadarat, vagy lánczos kutyát, vagy egyéb szabadságától és társaitól megfosztott állatot és ajánljuk a legmelegebben, hogy ne feledjék el soha, mikép az állatok ép úgy éreznek és szenvednek, mint az emberek, hogy létjoguk épen oly szent a jó és igazságos ember előtt, mint az emberé és hogy az állatokra is ép úgy illik, mint az emberre a mondás, a melyet ezen előadás kezdetén is hangsúlyoztam:

A szabadság az élet, a fogság, meg az egyedüllét — a halál, a folytonos halál.*

Széchyé Lorenz Joséphine.

Nyisd meg a te szájadat azok mellett, kik némák és mindazok érdekében, kik elhagyottak. *Sat. példabeszéd XXXI. 8.*

Az állatok iránt való kegyeletesség annyira összefüggésben áll a jellem jóságával, hogy bizvást lehet állítani: a ki kegyetlen az állatok iránt, nem jó ember. *Schopenhauer.*

*

Az alkalom jót tenni mindenkinek kínálkozik, a kinek akarhatja van hozzá. *Szűcs Sám.*

Második ifjusági pályázatunk.

Második ifjusági pályázatunkra 4 dolgozat érkezett be. Az első díjat, egy tíz frankos aranyat, dr. Pap Károly tanár ur adományát, az „*Örzi és a Betyár*“ című kis rajz nyerte meg. Jelígeje „Szelid bánás kivetkőzteti az állatokat vadságukból.“ A jelíges levél **Dávid Lajos** kolozsvári ev. ref. V. gymn. tanuló nevét tartalmazta, mint a szerzőt. Az „*Örzi és a Betyár*“ kitüntetett szerzőjének az elnök-szerkesztő már el küldte a 10 frankot aranyban. A többi „Becsüld meg a kutyát“, „Isten áld meg a magyart“ és „Az Állatvédelem nemes eszme“ jelígekkel ellátott dolgozatot úgy gyöngeségük, mint hosszúságuk miatt nem lehetet megjutalmazni és visszavehető a felbontatlan jelíges levelekkel, az »Állatok Védelme« szerkesztőségében október 2. és 3.-án reggel 10-től 11-ig. Levelezőlapon is visszakérhető.

Dávid Lajos dolgozata az „Állatok Védelme“ f. é. novemberi számában fog megjelenni.

* A szerző e felolvasást Budapesten tartotta francia nyelven, a XII. nemzetközi állatvédő-kongresszuson, júl. 20-án.

A fecskéhez.

El-kiszálltak a kicsinyek,
Hült a fészek és üres ;
A vándor-madár magának
Útitársakat keres.

Búcsut mond a távozóknak
Fenkeringő tábora,
Jó utat, te légi pálya
Kéthonú kis vándora!

Egy fedél adá lakunkat,
Mint te vendég, én is az ;
Tán te megtérsz, engem itt már
Nem talál az új tavasz.

Nem tudod : hogy ajkaidnak
Fel-felcsattanó dala,
Sókszor áthatá magányom,
S felderültem általa.

Most esengő pelyhesiddel
Nyájasan beszélgetél ;
Majd a kémény szűk nyílásán
Kisuhantál, mint a szél.

Rövid volt az ösmeretség . . .
Isten áldjon kis madár!
Elkisér szemem, ködével
Míg behúz a láthatár.

Szállj te boldog szárnyaidnál
Magzatiddal ; én helyet
Isten tudja hol találok,
Hol lerakjam fészketem ?

Ah, pedig, ki lenne párom,
Holtaigian tiszta, hív,
S magzatimnak édes anyja:
Megtalálta már e sziv!

És ezért, bár volna szárnyam,
Nem repülnék én veled !
Ád az Isten egy helyecskét,
Hol megrakjam fészketem.

BCU Cluj / Central University Library Tompa Mihály.

Harmadik ifjusági pályázatunk.

Az Á. V. E. a jövődö nemzedéket is meg akarja nyerni az állatvédelmi eszmének ; ezért legelőször a leendő tanítókhoz és tanítónőkhez, de különben az összes ifjusághoz fordul, a középiskolák és leányiskolák tanulóihoz, épp úgy, mint a szülői háznál növekedő ifjak és leányokhoz, ezennel harmadik pályázatot hirdetvén, az állatok iránt való érdeklődő szeretet és a kedélynemesítő foglalkozás előmozdítására, valamely az állatok életéből meritett rajzra, leírásra vagy elbeszélésre, mely legfőlebb 100 nyomatot sorra terjedhet, akár prózában, akár versben.

A legjobb munka jutalma 1 drb. 10 frankos arany ; a második munka jutalma 8 korona ; a harmadik jó munka 6 korona az Á. V. E. részéről. A pályázat határideje 1897. január 10, és nem csak a kolozsvári, de más városbeli iskolák tanulóinak, ifjuságának is szól.

A kéziratok Széchy Károlynéhez, az „Állatok Védelme“ szerkesztőségébe küldendők.

Nagyon kérjük a tisztelt szülőket, tanárokat és tanítónöket, hogy mentül jobban serkentsék az ifjuságot ily kis rajzok megírására és beküldésére.

A XII. nemzetközi Állatvédő congresszus.

A f. év július 18—21-ig Budapesten a kiállítási ünnepélyek csarnokában tartott XII. nemzetközi kongresszus fényesen sikerült, úgy munkálatainak gazdagsága, mint résztvevőinek sokasága és előkelősége által. Ime röviden beszámolunk a világ összes állatvédőire, állatbaráira oly érdekes és fontos pár nap lefolyásáról.

Július 18. a megérkezett vendégek fogadása, üdvözlete és ismerkedési estéiye, valamint a kongresszusi iroda választása volt. Nem sorolhatjuk itt fel névszerint mindama kitünőségeket, a kik ez alkalomra hozzánk Budapestre a világ minden részéből eljöttek, de legalább annyit feljegyezhetünk, hogy e kongresszuson Aarau, Aurora-Illinois, Basel, Bécs, Berlin, Bern, Boston, Boroszló, Bristol, Buenos Aires, Cassel, Cottbus, Christiania, Drezda, Dunkerque, Edinburgh, Majnai Frankfurt, Freiburg, St. Gallen, Gravenhagen (Hollandia), Grác, Hamburg, Havre, Hofgeismar, Karlsruhe, Kopenhaga, Langensalza, Lincz, London (Anti-Vivisection Society, Victoria Street Society, Jermyn Street Church Anti-Vivisection League, Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals, Exeriny Road, The independent Anti-Vivisection League), Manchester, Milano, Mitau (Oroszorsz.) Neisse, New-York, Oels, Orel, Páris, Szt.-Pétervár, Pirna, Pyritz, Riga, Sanremo, Scheveningen, Stockholm, Stuttgart, Torino, Varsó, Wiesbaden és persze Magyarország három Á. V. E.-e is. képviselve voltak hölgyek és urak által. A kongresszus irodája így alakult meg: Elnök: Verédy Károly dr., a budapesti Á. V. E. elnöke; diszelnökök: Peabody Philipp dr. Amerikából; Ohlsen Kár. dr. Rómából, Colam John, a londoni Á. V. E. elnöke, ki egymaga 200-nál több Á. V. E.-et alapított Angliában; Butler gróf Gráczból; Pokhwalinsky Feodor Szt.-Pétervárról és Landsteiner Kár. dr. apát Ausztriából. Jegyzők: Keller-Jäggi A. (Zürich), Borman G. (Berlin), Klerk báró (Haaga) és Bergner Rud. (Grác.) Az üdvözlések magyar, német, francia és angol nyelven folytak.

Jul. 19. reggel 9 órakor megnyitották a kongresszust a kormány és a főváros képviselőiknek részvételével a hivatalos üdvözlések után Szalkay Gyula dr., a bpesti Á. V. E. fáradhatlan és érdemes igazgató-titkára és lelke, bejelenti lelkes éljenek közt hogy a XII. nemzetközi kongresszus a leglátogatottabb az eddig lefolyt kongresszusok között. És aztán következett az első előadás: *Soderman* A. kir. udvari törzsállatorvos (Münchenből) értekezése „A hivatásszerű és az állam által helyeslendő állatvédelemről.” Ezután *Colam J.* beszélt angol nyelven „A törvények fontossága és azoknak hathatós támogatásáról” melyhez Landsteiner dr. és Förster Pál berlini tanár és orsz. képviselő szóltak. *Ohlsen* dr. „A mezőgazdaságra nézve hasznos madarakról”, *Engel Agnes* (Wiesbaden) a „Tömeges madár-irtásról a divat által” és az „Ifjusági Á. V. E.-ekről” németül értekeztek, mihez Schenk dr.

(Frankfurt) Groshaus Susi (Scheveringen), Bothmer gróf (Wiesbaden), Käflein (Karlsruhe), Dünkel (Lipcse), Förster (Berlin) helyeslőleg szölkak. Végre fülei Szánthó Lajos beszélt magyarul a „Sajtótörvényről és az állatvédelemről.“

Jul. 20 án *Széchy Károlyné* olvasott fel francia nyelven a „Rabállatokról“ (mely előadásmái számunkban hozunk). Javaslatát, hogy minden egyes Á. V. E. szólítsa és kérje fel tagjait miképzentul ne tartsanak és ne fogadjanak el többé rab madarakat, lánczos kutyákat, stb. egyhangulag fogadta el a kongresszus; következett *Plósz Géza* dr. „Állatkinzások a lovaknál“ czímen szabad előadása (magyar nyelven); azután szólottak (német nyelven) az élvebonczolás kegyetlenségeiről és megszüntetésének szükségéről Förster orsz. képviselő Berlinből. *Warnus A.* a linczi Á. V. E. elnöke, *Bergner* (Grác), *Schenk* dr. (Frankfurt), *Böhringer* tanár (Basel), *Peabody* (Boston), *Miss Malett* (London), *Bretel* (Grác), *Jungius Marié*, *Groshaus Susi* (mind a kettő Hollandiából), *Baird Joh.* (Edinburgh), *Berdoe* dr. (London), *Dunkel* (Lipcse), *Kapff* lelkész (Stuttgart), *Füiegl* (Zürich), *Ohlsen* dr. (Róma) és még többen, mire végre Förster dr. javaslatát elfogadják, mely így hangzik: »Az élvebonczolást egészében meg kell tiltani és mint bünt a büntető törvény alá helyezni.«

Jul. 21-én *Keller-Jäggi* az aarai Á. V. E. elnöke értekezett. „Az állatok szállításának nemzetközileg leendő szabályozása“ képezte tárgyát. A nagy állatoknak a vasuton való szállítását megvilágította, aztán *Koefflein* alelnök (Karlsruheból) beszélt a szárnyasok szállításáról, a mihez még *Uhrich*, *Engel*, *Bothmer* gróf és *Dünkel* szólnak. *Bormann* G. berlini alelnök az „Állatmenhelyeket és azoknak szükségét“ tárgyalja; *Kapff* lelkész pedig „A sün életét és hasznát a mezőgazdaságra és az emberiség javára“ világította meg. Előadó kívánja, hogy kérvényeket nyujtassanak be a kormányokhoz törvényes intézkedések végett e hasznos állat védelmére, mely javaslatát elfogadják. Ugyiszinte *Warnus* javaslatát is, egy nemzetközi állatvédő-egyesületet illetve. A francia és new-yorki Á. V. E.-ek átiratait a bikaviadal megszüntetése érdekében, meg a lelkészeknek a papi személyeknek. az állatvédelemre való megnyerése tár. yában, köszönettel tudomásul veszik.

Végre hosszabb vita után, megállapítják, hogy a jövő nemzetközi állat-védelmi kongresszus Párisban tartandó meg, a világkiállítás idejében, 1900-ban.

Fél 3-kor az összes résztvevők lakomára gyűltek össze az ünnepélyek csarnokának nagytermében, a melyen sok szellemes és jóízű felköszöntőt mondtak különböző nyelveken, mialatt a cigánybanda az összes nemzetek himnuszait eljátszotta a kongresszisták fokozódó jókedve közt, kik ebéd után és másnap pár kellemes közös kirándulást tettek *Szalkay Gyula* dr. szives és szellemes vezetése alatt.

Édes könyörületesség a nemes lélek legigazabb megismertető jele

Shakespeare.

Az állatok lelki világából.

A fűrj.

Irta: Targenjeff I.

Fordította: Bordásné Lorenz Marie.

Atyámmal vadászatra mentem. Szent Péter napja előestéjén volt. Ilyenkor még kicsik a fogolymadarak. Ezért apám egy búzaföld tövében ifju tölgyek sűrűsége mögé húzódott, a hol mindig lehetett fűrjeket találni. E helyen virág virágon nőtt és valahányszor nővéremmel ide sétáltam, mindig el-elvittem egy marokkal. De ha apámmal mentem, nem szedtem virágokat; e foglalkozás nem látszott előttem méltónak egy vadászhoz.

Egyszerre csak a Bodri csaholt. Szinte a kutya orra alól emelkedett fel egy fűrj és felröpült. De nagyon különös módon röpült, ide-oda tántorogva, majd újra a földre csapódva, mintha szárnyai meg lennének sértve. Bodri hatalmas szökésekkel neki ugrott; a mit sohasem tett, ha egy madár a szokott módon tovaröpült. Apám nem lőhetett, mert attól kellett tartania, hogy a kutyát találja. Bodri megfogta a fűrjet és apámnak hozta, ki tenyerébe tette az állatot, mellével fölfelé.

— Mi bajá a fűrjnek? kérdeztem atyámhoz rohanva; megvan-e sebesítve?

— Nincs megsebesülve, felelé; de fészkenek fiókáival egészen itt a közelben kell lenni, és azért tetette magát, mintha meg volna sebesülve, hogy a kutya abban a reményben, hogy hamar megkapja, utána rohanjon.

— És miért akarta s tette ezt a fűrj?

— Azért, hogy fiókáitól elcsalja, eltávolítsa a kutyát. A végén aztán elröpült volna. De ez egyszer rosszul számított; nagyon is jól játszotta a komédiát és Bodri megcsipte.

— Tehát nincs megsebesülve? kérdeztem újra.

— Nincs . . . azaz, Bodri erősen megharapta; már nincs mit csinálnunk vele.

Közeledtem, hogy jobban megnézhessem a fűrjet. Mozdulatlanul feküdt édes apám tenyerén, lecsüggesztve fejét; fekete apró szemecskéje oldalt nézett rám és egyszerre a legmélyebb szájalmat éreztem szivemben.

Ugy tetszett, úgy éreztem, mintha a szegény állatocska rám tekintve, ezt gondolná: Valljon miért kell meghalnom? Miért is? Nem tettem-e meg kötelességemet? Megkísértettem fiókáimat megmenteni, a kutyát elcsalni, és ez volt vesztem. Én szerencsétlen teremtés! Ez nem helyes, nem! Ez nem igazságos!

— Édes apám, talán nem hal meg a szegény fűrj! kiáltám, a madár fejecskéjét simogatva.

De apám felelte:

— Meghall Vigyázz csak; egy-két percz mulva lábai összezsugorodnak, egész teste vonaglik és szemei becsukódnak.

És így is volt. Midőn szemeit lezárta, sirni kezdtem.

— Hát mi a bajod? kérdezte apám nevetve.

— Sajnálom a fürjet; ő kötelességét teljesítette; megölték és ez nem volt helyes.

— Nagyon vig akart lenni, felelé atyám, de Bodri . . .

És e perczen azt gondoltam, hogy apám sem jó lelkű. Nem volt a fürj művelésében semmi csel, csak szeretet a kicsinyei iránt. Ha már arra szorult, hogy komédiát játszék fiókái megmentésére, Bodrinak nem kellett éppen agyonmarnia.

Atyám a fürjet vadásztáskájába akarta tenni. Kértem, adja nekem. Kezeimbe vettem és leheletemmel életre akartam ébreszteni: de e remény hiu volt: a szegény madár nem mozdult többé.

— Ne fáradjál vele! mondá apám; már itt nincs mit feléleszteni. Nézd csak hogyan csüng le a feje.

Óvatosan megfogtam a fejet a csőrénél; de a mint eleresztettem, újra leesett.

— Még mindig sajnálsz? kérdezte atyám.

— Hát most ki fogja fiókáit táplálni? kérdeztem én a magam részéről.

Apám figyelmesen nézett reám.

— Ne aggódjál, mondta, a him, az apa fogja őket táplálni ezentul . . . de ni — ni, Bodri már megint nyomon van. Talán a fészekre bukkant. Csakugyan, a fészek!

A lomboktól eltakarva . . . Bodri orrától két lépésnyire négy cseppnyi apró fürj kinyujtott nyakkal tolt egymáshoz; oly sebesen lihegtek, hogy meglátszott mennyire féltek; nem volt már pihéjük, hanem tolluk! csak a szárnyaik voltak még igen kicsinyek.

— Apám, apám! kiáltottam erre egész erőmből; hívj vissza Bodrit, nehogy ezeket is megölje.

Apám füttyölve a kutyájának, leült kissé félre egy bokor alján, hogy reggelizzék. Én azonban ott maradtam a fészeknél és nem akartam semmit se tudni az evésről. Zsebemből kihuztam a kendőmet és belétemtem a holt fürjet.

— Nézzétek, szegény árvák, itt van anyátok! Értetek áldozta fel magát.

A kicsinyek egyszerre mélyen lélekeztek és egész testükben reszkettek.

Atyámhoz mentem.

— Ugy-e ide ajándékozod nekem ezt a fürjet? kérdeztem.

— Nem bánom, tartsd meg. Hát mit akarsz vele csinálni?

— El akarom temetni.

— Eltemetni?

— Igenis, ott a fészke közelében. Add ide késedet, hogy kicsi sirját megássam.

— Ah, azt akarod, hogy fiókái imádkozzanak a sirján? kérdezte apám csodálkozva.

— Nem azt; a saját kedvemért teszem; békén fog ő ott nyugodni, fészke oldalán.

Apám ide adta kését a nélkül, hogy egy szót is szólta volna még. Megástam a sirt, megcsókoltam a fürjet mellén, betettem az

ürbe és befedtem földdel. Aztán levágtam két kis ágat, lehámoztam héjjától és fűvel összekötve, kis keresztet csináltam belőle, melyet a sirra helyeztem.

Nemsokára távoztunk, apám és én; de én minden lépésnél vissza tekintettem; a kicsi kereszt fehér volt és soká láthattam.

A következő éjjel azt álmodtam, hogy az égben vagyok és ott egy kis felhőn megpillantottam a fűrjemet. De most egészen fehér volt mint a kereszt. Piczi feje körül kicsi fénylő óv volt látható, nyilván jutalmul a fájdalmakért, melyeket fiókáiért szenvedett.

Négy-öt nappal később visszatértünk ugyanarra a helyre. A kis kereszt közben sárgás lett, de megmaradt a siron. Ellenben a fészek üres volt; sehol legkissebb nyoma sem a fiókáknak. Apám biztosított, hogy a him valahová elvitte őket biztonságba; és mikor, pár lépéssel tovább a him felugrott a bokorból, atyám el engedte röpdülni, a nélkül, hogy reá lőtt volna. — Nem! gondoltam magamban, apám nem roszelelkü ember!

És különös. Ettől fogva vadászszenvedélyem tökéletesen elmúlt. Nem is gondoltam többé a puskára, a mit apám megígért.

A becsvágyó Cáró.

Cáró kutya egy lány felügyelete alatt évek óta tejet hordott egy oranienburgi majorostól a vasutig. Mindig kifogástalanul teljesítette kötelességét. Egyszerre csak egy „Tyras“ nevű juhászkutyának adták át hivatalát, őt meg, szegény Cárót, bezárták. A lány szekérével egy mértföldnyire ment volt, midőn „Cáró“ egyszerre utolérte és vetélytársára vetette magát, úgy hogy a lánynak nem maradt egyéb hátra, mint hogy Tyrast ki fogja. Alig történt meg ez, Cáró egészen megcsendesedett, eleresztette ellenfelét és a kis szekér elé állt, hogy belefogasamagát. Az oly nyomatékosan kifejezett kívánságnak a leány eleget tett és Tyras is teljesen megelégedve látszott a cserével. Míg Cáró teherét a pályaudvarra huzta, addig Tyras szépen haza ballagott.

A róka meg a farkas.

Mese. Irta: **Móka bácsi.** (Halász Ignác dr. egyetemi tanár.)

Megéhezett a róka és járt-kelt mindenfelé az erdőben, hátha találna valahol valami ennivalót. Egyszerre csak meglát egy nagy darab hust.

De meglátott ám egyebet is. A hus hurokban volt benne, a hurok pedig egy földig lehajtott faág végére volt kötve. Mindjárt tudta, hogy a hust csak azért tették oda, hogy valami vadállatot hurokra csaljanak vele.

Már ilyen husból nem kér! De nagyon éhes volt szegény

feje, hát csak állt, állt ott és égnek fordított szemmel gondolkodott, hogyan lehetne azt a húst mégis megkaparintani.

A mint javában gondolkodik, arra kullog a farkas.

— Mit csinálsz, róka koma!

— Égbe nézek, imádkozom, farkas koma?

— Ejnye, hát abból a husból ott miért nem eszel?

— Hogy is kérdezhetsz ilyent, farkas koma! Hát nem tudod, hogy ma nagypéntek van?

— Nagypéntek? Törődöm is én nagypéntekkel, én bizony megeszem!

Avvai odamegy a farkas a hushoz, ránczigálja, a feje belekerül a hurokba, az ág fölsattan, viszi föl magával a farkast, a hus meg szépen lent marad a földön.

Egyébb se kellett a rókának, oda a hushoz és nagyban falatozik belőle. Látja a fölpeczkelt farkas, mit csinál a róka és keserves sírásban leszól hozzá:

— Róka koma, róka koma, 'iszen ma nagypéntek van!

— Sebaj, farkas koma. Most már te nézel az égbe, neked van nagypénteked.

Avval jóízűen, nagy csámcsogva megette a nagy darab húst.

A tisztelt olvasó-közönséghez.

Az *«Állatok Védelme»* valóban megérdemli min. azok pártfogását és lelkes támogatását, a kik szívéből hordják a haladás, a polgárisodás önzetlen érdekét!

Mert egyrészt igazságot akar tételni a társadalom legszerényebb, legelnyomottabb rabszolgáival, az *állatokkal*, a melyek fegyvertelenül és a fájdalom iránt mégis annyi érzékenységgel megáldva, vannak kiszolgáltatva a durva, kegyetlen, tudatlan és legtöbbször elmámorosodott emberek szeszélyeinek, a kik e szegény áldozaton boszulják meg magukat azért, mit maguk szenvednek, gyakran saját hibáik és tudatlanságuk következtében. Azt akarja elérni az *«Állatok Védelme»*, hogy minden ember öntudatra ébredjen és jó, nemes, önfeláldozó legyen, a hogy azt egy felsőrendű társadalom követeli. A ki az állatokkal igazságos, az a gyermekekhez, az emberekhez, felebarátaíhoz is jó lesz.

Igy elősegíti a polgárisodást az *Á l l a t o k V é d e l m e* az állat, hogy műveltebbé igyekszik tenni az embert.

Es a nyomor legyőzésére is mindent! Mert az állat sokkal több hasznot is hajthatna az embernek, hogyha méltányosan, szeretettel bánának azokkal. A fiatal állat fogékony, simulékony, neveti az embert és erején felül is kész dolgozni, csak a rossz, méltatlan bánásmód öli ki belőle az éltető szikrát és süllyeszti aztán a szerencsétlen barommá, mely tizedrész hasznot sem képes többé hajtani.

Harcz és háboru tehát a *tudatlanság* ellen, mely *gazdaságilag* szegényebbé, gyámoltalanabbá teszi az országot!

Es harcz és háboru az *önzés*, a *szivtelenség* ellen, mely *erkölcsileg* kevesbiti az embert!

De Gerando Antonina.

2821—1896. eln. sz. A földművelésügyi miniszter megbízásából Jekelfalussy József min. tanácsos előfizetési felhívást bocsát ki az 1895 évi VIII. t.-cz. alapján végrehajtott összeírás adataiból készült „A magyar korona országainak mezőgazdasági statisztikája” című munkára.

A mű, a mint czime is mutatja, nem szorítkozik a szorosabb értelemben vett Magyarországra, hanem felöleli Horvát-Szlavonországek adatait is, és így az egész Magyarbirodalom mezőgazdasági viszonyainak fogja teljes és hű képét nyújtani.

Az első kötet az adatgyűjtés módszerének, az összeírás lefolyásának, tanulságainak ismertetésén kívül községekint tartalmazni fogja a hasznos házi állatok számát, a fontosabb állatnemeket ivar és kor szerint is; az igásfogatokat a vonóerő megkülönböztetésével stb.

A második kötetet egy kimerítő Gazdaczimtár képezi, melyben mindazok, kiknek gazdasága meghaladja a 100 katasztrális holdat, egyéenként felsoroltatnak.

A harmadik kötet részint tudományosan feldolgozva s összehasonlító adatokkal megvilágítva, részint táblázatos alakban az 1895. évi aratás és szűret eredményéről számol be.

A negyedik kötet az összeírás alkalmával az egyes gazdaságokról tudakolt részletes adatokat, a birtoklás jogczime és a gazdaságok nagysága szerinti kettős combinációban fogja nyújtani, úgy tudományosan feldolgozva, mint táblás kimutatásokban.

Végre az ötödik kötet a községek, járások és vármegyék általános gazdasági viszonyait megvilágító adatokat s a levont tanulságokat fogja tartalmazni.

A földművelésügyi m. kir. miniszter ur ő Nagyméltósága mind az öt kötetnek előfizetési árát, a terjedelemhez képest lehetőleg mérsékeltén 20 frtban állapította meg. De kedvezményes áron t. i. mind az öt kötetet 10 frtért fizethetnek elő: a földművelésügyi miniszterium alá tartozó összes hivatalok, intézetek és azok tagjai; az összes vármegyei és városi törvényhatóságok, járások és községek, nemkülönbén az összes vármegyei és járási mezőgazdasági bizottságok tagjai; a gazdasági tanintézetek és földművesiskolák és azok tanári kara, a gazdasági egyletek és körök és azok tagjai, továbbá a mezőgazdasági statisztikai számláló ügynökök és a községi (körjegyzőség) összeíró bizottságok tagjai közül mindazok, kik az összeírás alkalmával a járási főszolgabíró igazolása szerint magukat különösen kitüntették.

A megrendelések legkésőbb f. évi augusztus hó végéig az országos magyar kir. statisztikai hivatalhoz (Budapest V. ker. Akadémia-utca 12. szám) küldendők be. A ki a megrendeléssel együtt az előfizetési pénzt is beküldi, annak a mű kötetei portómentesen fognak megküldetni.

Az öt kötetes mezőgazdasági kiadvány-sorozat bolti ára 40 frt leend, miből a „Gzadaczimtár” külön 15 frton bocsátatik forgalomba.

A mű egyes kötetei részint még a folyó évben, részint a jövő év folyamán fognak megjelenni s mihelyt a sajtó alól ki kerülnek, egyenkint azonnal szétküldetnek az előfizetőknek.

HIREK.

A bikaviadalok megszüntetése Franciaországban. Bar-
thou, a francia belügyminiszter betiltotta a bikaviadalokat ama
borzasztó jelenetek folytán, melyek tavasszal a viadalokon tör-
téntek, a mikor több állat meg egy Picador is áldozatul esett.

*

Macska-, liba-, kacsa- és galamb-adó behozatalát hozták
javaslatba Németországban, a mint a Berliner Tagblatt-ban ol-
vassuk, egy pár találékony városatya, azzal az indokolással,
hogy ezen állatok a szomszédokhoz is átszoktak rándulni egyik-
másik csemegéért. De dr. Miquel pénzügyminiszternél nem ta-
láltak hajlandóságot erre, a mint ő a belügyminiszterrel egye-
temben régebben a luxus-lovak megadóztatására vonatkozó ja-
vaslatot is visszautasította.

*

Angol kutyadivatok. Angolország előkelő társadalmának
furaságaihoz az is tartozik a többek közt, hogy ott minden évad-
ban más-más kutyafajta „fashionable.“ De nem Londonban, ha-
nem Brightonban döntenek ebben. Tavaly az ir és skót borzebe-
ken volt a sor. Most a norvég kutyák divatosak, melyek különös ér-
telmiségökről híresek. A kutyakereskedők nem igen vannak elra-
gadtatva az új divattól, mert a tiszta norvég kutyafajta nagyon rit-
ka és már nem áll elegendő idő a rendelkezésükre, hogy pótlé-
kokat tenyésztesse, t. i. hogy norvég borzebeket ugyszólván
„mesterségesen“ állítsanak elé.

*

Gorilla. A londoni állatkertnek újra van egy szép gorillája.
A fiatal „hölgý“ 3—4 éves lehet, 120 centiméter magas és rend-
kívül erős izmaít mindjárt, a mint nagy ketreczébe belépett, meg-
próbálta a vasrudakon. Nyugodtan ment egyik rudtól a másikig,
mindegyiket megpróbálta kidobni és csak miután meggyőződött
arról, hogy lehetetlen szabadságát visszanyernie, megadta magát
sorsának; helyet foglalt egyik sarokban és az ott rendelkezésére
álló takaróba bebukólvá, gondosan leszedett róia minden száma-
szálat és aztán kezeivel simogatta. A belészótt piros minta figyel-
mét felgerjesztette; megpróbálta a színes fonalakat kihuzni, de
ujjai nem lévén elég gyöngédek hozzá, abban hagyta. Vele szem-
ben egy csimpánz van beszállásolva; de ugy látszik nem rokon-
szervezik vele, ha ugyan a fogvigyorgatás, melylyel kitünteti,
a gorilláknál nem megy talán szeretetreméltó, felbátorító mosoly
számába. Járása épenséggel nem egyenes; nagyon is előre hajol,
mi közben első lábaira vagyis kezeire támaszkodik. Nagyon jám-
bor. Csak ha fel van izgatva, a du Chaillu által megfigyelt mó-
don mellét veri öklével és hörgő hangokat hallat, a mi különben
nem jelent mindig haragot.

Hasznos tudnivalók.

A galambok szeretik a sok fürdést; alkalmat kell rá adni az udvaron vízzel töltött lapos edények felállításával, ha folyó víz nincsen a közelben. Télen is mindennap friss ivóvizet kell tenni a galamb búgába.

Juh-birtokosok figyelmébe. A juhok takarmányának nedvesnek kell lennie. Nyáron odaadandó, mielőtt kiszáradt és fás lenne; télen meg, ha ilyféle takarmány nem volna kapható, az állatoknak gyökereket s olajospogácsát. A juhoknak különösen izlenek a finom takarmányfajták.

A lovakat esős időben szalmakötéssel mindaddig jól dörzsölni kell, míg megszárad a szőrük és csak azután lehet letakarni őket.

Az egerek kiköltöznek olyan házból, a melyben oleander levelek szagát érzik, mert ki nem állhatják. A leveleket e czélból előbb megszáritják, aztán porrátorik és száraz homokkal vegyítve az egerek buvó helyeibe szórják. Itt megemlítjük még, hogy az oleander levelek erős mérget tartalmaznak a szamarakra, juhokra, kecskékre és az összes vízi-szárnyasokra nézve. Olasz- és Görögországban, a hol az oleanderfa vadon nő, mint nálunk a szilvafa, „szamár gyilkos“-nak nevezték el az oleandert.

Borjunk hizlalása egyedül csak tiszta, jó tejjel sikerül, nem használ ebben sem a Lactina, sem egyéb hirhedt különlegesség. Nyáron, ha a tojások olcsóbbak, egy pár tojással elő lehet segíteni a hizlalást. „Illustrierter Thierfreund“ Grác.

Egy madárfészek értéke. Sokan nem sejtik, hogy az a kis madárfészek mily kincset, mily értéket képvisel. Egy francia természetbuvár egy madárfészek értékét következőleg számította ki: egy-egy madárfészekben öt fióka van, melyek mindegyike középszámítással naponként ötven hernyót eszik meg, melyeket az öregek a környékből hordanak össze kicsinyeik számára. Az öt kicsiny tehát naponként 250 hernyót igényel. Így tart ez a nevelés egész tartama alatt, míg a kicsinyek a fészekben vannak. Ez 4—5 hét. Vegyük azonban a nevelés idejét középszámítással 30 napra: akkor ez idő alatt egy-egy madárfészekre 7500 hernyót számíthatunk. Egy-egy hernyó naponként saját súlyának megfelelő sulyu táplálékot fogyaszt levelekben és virágokban. Már most vegyük, hogy naponként csak egy olyan virágot eszik meg, a melyből gyümölcs lett volna, ez 30 nap alatt egy hernyónál tesz 30, a 7500 hernyónál pedig nem kevesebb, mint 225 ezer gyümölcsöző virágot. Tehát csak ezt a legcsekélyebb arányt véve is, egy madárfészek megkimélésével 225 ezer szem cseresznyével, barackkal, almával, körtvével, vagy más gyümölcs-csel nyerhetünk több termést gyümölcsfáinkról, mintha az a madárfészek elpusztult volna. Hát még ha vesszük, hogy bizony egy-egy hernyó néha napján nem egy, de 10—20, sőt 30 gyümölcsöző virágot is elpusztít, könnyen beláthatjuk, mily nagy értéket képvisel egy olyan jelentéktelen kis madárfészek. A madárfészkeket tehát nem szabad bántani.

A toll-disz divatja ellen.

A berlini Á. V. E. több százezer példányban felhívást bocsátott ki a német nők-hez ama undorító divat ellen, hogy *madárholttestekkel* diszítik fel a női kalapokat és ruhákat. A felhívásban megemlíti a berlini Á. V. E., hogy „e felháborító és nevetséges divat“-nak áldozatául Angolországban és Franciaországban *egyetlen egy év alatt 1.600,000 madár esik*, az utolsó „saison“-ban eme bevétel egyedül Franciaországban egy millió kolibri életébe került. A felhívást nagyon sok főúri hölgy, számos udós, egyetemi tanár, író és művész, azonkívül sok görögországit s amerikai állatvédő is írta alá.

Felhívás előfizetésre.

Nincsen egylet, mely annyira a közönség tényleg közreműködésére lenne utalva, mint az Á. V. E.; egyedül nem tehet szinte semmit; *számos* résztvevő munka- és elvtársaktól támogatva, sokat elérhet.

De a mellett nincsen egyetlen egylet sem, a melynek ily csekély tagdíja volna, és egyetlen egylet sem, a mely tagjainak azt a kedvezményt nyújtaná, mint az Á. V. E. — Egyesületünk, mely bár még kezdő és szegény, mégis a nagy és gazdag Á. V. E.-ek mintájára, egy legalább három forint értékű havi közlöny *ingyen* küld tagjainak.

Ezért kérjük a t. közönséget, hogy az állatvédelem eszméjét támogatva, minél többen álljanak be, minél többen szerezzenek tagokat az Á. V. E. számára, előfizetők e kis lapnak, mely az Állatvédelem eszméjét ismertetni és terjeszteni, az állatokhoz való szeretetet gerjeszteni és táplálni akarja. Ha mindenki, a kihez lapunkat e kéréssel elküldjük, csak 2 tagot, csak egy tagot is gyűjt, már nagy szolgálatot tesz ügyünknek, a szegény elkinzott állatok érdekének. Nagyon kérjük a t. tagokat, az állatvédelem barátjait általában, hogy e kis fáradságot, az érdeklődő szeretet e kis jelét, ne tagadják meg tőlünk, ügyünkötől.

A szerkesztő: Széchné Lorenz Josephine.

Az első évfolyam tartalomjegyzéke a jelen számhoz van mellékelve.